

Kas jāzina un jāņem vērā, piemērojot jauno PVN likumu

Jānis Taukačs, ZAB Sorainen partneris, 2013. gada 21. marts 07:01

<http://www.db.lv/saldo/nodokli/kas-jazina-un-janem-vera-piemerojot-jauno-pvn-likumu-390419>

CITĀTS

Tomēr, ja nopietni – pārejas periods varēja būt garāks.

Jānis Taukačs

Jaunais Pievienotās vērtības nodokļa likums, kas stājās spēkā 2013. gada 1. janvārī, jau šobrīd liek domāt, ka nodokļu maksātājiem arī šā likuma normu izprašanai būs nepieciešams veltīt pietiekami ilgu laiku, lai nekļūdītos niansēs.

Uzreiz jāsaka – sākotnēji tika solīts, ka jaunais likums būs daudz plašāks un tādēļ nebūs nepieciešami likuma piemērošanas noteikumi, tomēr jau šobrīd ir skaidrs, ka, neskatoties uz likuma apjomīgumu, tomēr tiek gatavoti arī tā piemērošanas noteikumi. Tādējādi, tāpat kā līdz šim, meklējot atbildes uz jautājumiem par savu darījumu aplikšanu, nodokļu maksātājiem būs jāspēj orientēties vienlaikus vismaz divos normatīvajos aktos.

Runājot par jauno likumu, īpaši atgādinām, ka PVN piemērošanu regulē ne tikai PVN likums (vecais vai jaunais), bet arī PVN Eiropas Savienības (ES) Regula Nr. 282/2011 (Regula). Regula ir spēkā no 2011.gada 1.jūlija un tiek tieši piemērota visās dalībvalstīs, tādēļ tā nekad netiks iestrādāta likumā. Nodokļu maksātājiem Regulas normas ir jāskata vienlaikus gan ar jaunā, gan vecā likuma normām. Tomēr mūsu praksē bieži sastopamies ar gadījumiem, kad nodokļu maksātāji pat nezina par Regulu vai ir aizmirsuši par tās esamību un VID, skaidrojot PVN piemērošanu, diemžēl to arī nereklamē. Sevišķi svarīgi iepazīties ar Regulu ir tad, ja sniedzat pakalpojumus citu Eiropas Savienības dalībvalstu vai trešo valstu personām.

Jaunā PVN likuma plusi

Būtiskākie uzlabojumi, ko daudzi nodokļu maksātāji gaidīja jaunajā PVN likumā, ir šādi:

- Reversā PVN piemērošana būvniecības pakalpojumiem: no 2013. gada apgrieztā kārtībā PVN būs maksājams arī par projektēšanas un apzaļumošanas pakalpojumiem, ja tie ietilpst būvniecības pakalpojumā.

- Zaudēto parādu atgūšanas normas ir saskaņotas ar Maksātspējas likuma normām: PVN par zaudētiem parādiem varēs koriģēt 100% apmērā, ja parādniekam – juridiskajai personai – ir pabeigts maksātspējas process (50% korekcijas iespēja vairs nav paredzēta). Atsauce uz bankrota procedūru pabeigšanu attiecas tikai uz fizisko personu parādiem.

- Tāpat novērsta nevienlīdzība attiecībā uz priekšnodokļa atskaitīšanu par privātajām automašīnām personām, kurām ir ierobežota priekšnodokļa atskaitīšana. Proti, tagad arī tie uzņēmumi, kuriem apliekamie darījumi ir mazāk par pusi no kopējā apgrozījuma, 80% privāto automašīnu priekšnodokli var atskaitīt atbilstoši savai apliekamo darījumu proporcijai. Pārejas noteikumos paredzēts, ka par iepriekšējiem gadiem neatskaitīto priekšnodokli varēs atskaitīt tikai līdz 2013. gada 30. jūnijam, kas gan ir pretrunā ar likumā „Par nodokļiem un nodevām” paredzēto iespēju koriģēt maksājamos nodokļus trīs gadus kopš to rašanās.

Būtiskākie jaunumi, kam vajadzētu uzlabot un atvieglot nodokļu maksātāju ikdienas darbu:

- Ir notikusi likuma terminoloģijas saskaņošana ar ES Direktīvas 2006/112/EC terminiem. Piemēram:

- Apliekamā persona: vecajā likumā tā bija tikai tāda persona, kas ir reģistrēta PVN reģistrā, savukārt jaunajā likumā paskaidrots, ka arī PVN reģistrā neregistrēta persona ir PVN maksātāja, neatkarīgi no reģistrācijas statusa.

- Pastāvīgā iestāde (ko izvērtējam, lai noteiktu, vai rēķins par pakalpojumiem izrakstāms kā par iekšzemes darījumu vai kā par darījumu, kas veikts ar citas valsts personu): jaunajā likumā novērsts pārpratums, precizējot, ka šis jēdziens attiecas tikai uz pakalpojumu sniegšanu.

- Apliekamā vērtība: tās noteikšanas princips tagad ir saskaņots ar ES Tiesas spriedumiem un tā ir visa par darījumu saņemtā atlīdzība, nevis tirgus vērtība. Darījumu vērtības piesaiste tirgus vērtībai tiek saglabāta tikai attiecībā uz darījumiem starp saistītām personām, ja kādai no darījuma pusēm ir ierobežota priekšnodokļa atskaitīšana.

- Ir precizētas normas attiecībā uz savlaicīgu rēķinu izrakstīšanu ES sabiedrību starpā, proti – par ilgstoši sniegtiem pakalpojumiem rēķins jāizraksta vismaz gada beigās. Šīs izmaiņas ir īpaši būtiskas sabiedrībām, kas sniedz un saņem pakalpojumus no citām ES dalībvalstīm. Darījumiem ar trešajām valstīm problēma gan netiek atrisināta.

- Radīta iespēja izrakstīt rēķinus sev, par to vienojoties ar savu darījumu partneri, no kura tiek saņemtas preces vai pakalpojumi. Lai to izmantotu, ir jāievieš savstarpēja rēķinu apmaiņas un atzīšanas procedūra, kas abām darījuma pusēm ir pieņemama.

- Radīta iespēja reģistrēties kā PVN maksātājam uz laiku – šāds jaunievedums ir vērtējams pozitīvi, ja ārvalstu vai iekšzemes persona plāno veikt tikai vienu vai dažus darījumus un neplāno tos turpināt ilgtermiņā.

Papildu administratīvais slogs

Mainoties PVN likumam, nodokļu maksātājiem ir arī jāreķinās ar papildu administratīvo slogu, kas saistīts ar pāreju uz jaunā likuma piemērošanu:

- Nodokļu maksātājiem jāveic izmaiņas savās IT sistēmās, kas izraksta rēķinus automātiski – nepieciešamas jaunas atsauces uz rēķiniem, ja PVN netiek piemērots vispārējā kārtībā (atbrīvojumiem, speciālo režīmu, apgrieztās aprēķināšanas kārtības gadījumos).

- Turpmāk VID būs jāreģistrē visi nekustamie īpašumi, pat ja par tiem priekšnodokli neatskaita – PVN deklarācija tiks papildināta ar formu nekustamā īpašuma reģistrācijai.

- PVN rēķins 15 dienu laikā būs jāizraksta arī par saņemtajiem avansa maksājumiem.

Neatrisinātās problēmas

Jaunais likums neatrisina dažas no līdzšinējām PVN piemērošanas problēmām. Piemēram, mainoties regulējumam attiecībā uz atsevišķu veidu nekustamo īpašumu aplikšanu, saglabājas situācija, ka par vienu un to pašu īpašumu valsts budžetā PVN tiek samaksāts divas reizes, kas rada gan cenu sadārdzinājumu šiem īpašumiem, gan arī var radīt konkurences izkropļojumu. Šo problēmu risināšanai 2013. gada vidū plānoti pirmie grozījumi jaunajā likumā.

Par spīti šīm problēmām, tomēr kopumā jauno PVN likumu vērtējam pozitīvi – likums ir kļuvis gan pārskatāmāks struktūras ziņā, gan arī ir saskaņots ar ES Direktīvu 2006/112/EC, tādējādi nodokļu maksātājiem nākotnē sagaidāms mazāk problēmu likuma normu interpretēšanā un piemērošanā. Turklāt nodokļu maksātājiem būs gandrīz mēnesis, lai sagatavotos jaunajam likumam un tā piemērošanai dzīvē, kas ir progress, salīdzinot ar krietni īsākiem jaunumu apgūšanas termiņiem iepriekš. *"Jānis Taukačs - Tomēr, ja nopietni – pārejas periods varēja būt garāks."*